

DOSSIER PEDAGÒGIC

ORQUESTRA SIMFÒNICA JULIÀ CARBONELL DE LES TERRES DE LLEIDA
TEMPORADA 2009-2010.

Tuttifäntchen, un conte de Nadal

Compositor: **Paul Hindemith**
Narrador: Joan Borràs
Adaptació del text: Mercè Canela

ORQUESTRA SIMFÒNICA JULIÀ CARBONELL DE LES TERRES DE LLEIDA

PRESENTACIÓ

L'**Orquestra Simfònica Julià Carbonell de les Terres de Lleida (OJC)**, promoguda per la **Fundació Julià Carbonell** i amb l'impuls de la **Diputació de Lleida**, va néixer l'any 2002 com a eina cultural al servei de tot el territori i amb un objectiu ben clar: facilitar l'accés a la música simfònica i de cambra a tots els ciutadans sense excepció. **La Paeria de Lleida**, conscient de la importància i significació que representa l'Orquestra, se suma també com a entitat que participa i dóna suport a l'Orquestra.

Així doncs, l'Orquestra neix amb la vocació de desplaçar-se habitualment a tots els indrets del territori per tal d'acostar a tothom la seva programació de concerts de manera continuada. Tan és així que l'Orquestra engegarà en breu el projecte social "L'Orquestra, amb tu!", amb el qual es pretén dur la música fins a hospitals, escoles i casals de gent gran, tot trencant barreres i limitacions per tal de fer de la música un dret accessible a tothom. A part d'aquest projecte social, però, l'Orquestra també s'implica amb altres projectes de recerca musicològica que impulsen i incentiven la creació musical actual.

L'esforç i la il·lusió, tant dels professionals que la integren així com també el suport del món polític, empresarial, cultural, entitats corals i també del seu públic, han fet de l'orquestra una realitat consolidada i destacada dins el panorama de la música actual. L'Orquestra a més de seguir un dels seus objectius fundacionals realitzant concerts en moltes poblacions, ha passat per sales tan emblemàtiques com el Gran Teatre del Liceu, el Palau de la Música Catalana i l'Auditori de Barcelona. L'OJC és l'Orquestra titular de l'Auditori Enric Granados de Lleida i del futur Teatre de la Llotja de la mateixa ciutat. Així mateix, té una programació estable a l'Auditori AXA de Barcelona.

Avui, gràcies a l'esforç de molts, l'Orquestra Simfònica Julià Carbonell de les Terres de Lleida és ja una realitat consolidada que amb empena, creativitat i innovació ha assolit èxits notables i sòlids tot fent-se un lloc rellevant en el panorama actual de la música catalana, sota la direcció de la batuta d'Alfons Reverté i Casas, director titular i artístic de l'OJC.

EL DIRECTOR

Alfons Reverté Casas

Nascut a Barcelona en una família de músics, es titulà al Conservatori Superior Municipal de Música de Barcelona en les especialitats de Clarinet, Solfeig, Harmonia, Composició, Instrumentació i Direcció d'Orquestra. Paral·lelament cursà estudis de Dret a la Universitat de Barcelona. Amplià els estudis de Direcció d'Orquestra a Anglaterra, seguint els cursos impartits per George Hurst, cap del Departament de Direcció de la "Royal Academy of Music" de Londres. Així mateix treballà també a Anglaterra, entre d'altres, amb Lawrence Leonard, Robert Houlighan, Rodolfo Saglimbeni i Michael Rose.

Com a clarinetista és membre de l'OBC des de l'any 1986 així com del "Quartet de Clarinets de Barcelona". Ha actuat amb diverses orquestres com a solista, interpretant amb l'OBC el concert per a Corno di Bassetto de J.Backofen dins del marc del Festival Grec 93 i amb l'"Orquestra de Cambra del Reial Cercle Artístic" el Concert també per a Corno di Bassetto d'A.Rolla. L'any 1998 va estrenar amb l'OBC al Palau de la Música Catalana el Concert per a Clarinet baix i Orquestra "Blue Mosaics" que li dedicà el compositor nord-americà R. Patterson.

En el camp pedagògic actualment és director de l'"Orquestra Simfònica Diaula" i de la Jove Orquestra Municipal de la Garriga. Així mateix, és professor a diversos cursos de música de cambra i de pràctica orquestral. Ha col·laborat com a director amb la Jove Orquestra Nacional de Catalunya així com amb diversos conservatoris de l'Estat. Entre els projectes pedagògics actuals destaquen la publicació d'una col·lecció de repertori orquestral adaptat als diversos nivells d'estudis musicals.

Ha dirigit, entre d'altres, l'OBC, l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu, l'Orquestra Simfònica de Tenerife, l'Orquestra Simfònica de La Coruña, l'Orquestra Simfònica de les Balears, l'Orquestra Simfònica del Vallès, l'Orquestra Simfònica "Pablo Sarasate" de Pamplona, la Banda Municipal de Barcelona, així com també l'Orquestra de Cambra de Cervera i l'Orquestra de Cambra Barcelona 216. Recentment, ha efectuat, amb gran èxit de crítica, una gira amb diverses orquestres per l'Argentina com a solista de corno di bassetto i director.

L'any 1999 va ser nomenat Director Assistent de l'OBC, càrrec que desenvolupà fins al 2002, any en que va ser nomenat Director Titular i Artístic de l'Orquestra Simfònica Julià Carbonell de les Terres de Lleida - OJC.

Darrerament ha iniciat una intensa activitat operística que li ha permès treballar com a director assistent al costat de prestigiosos directors del panorama líric internacional com Pinchas Steinberg, Giuliano Carella, Christian Zacharias o Marco Armiliato, entre d'altres; i també amb cantants com Maria Guleghina, Ainhoa Arteta, Irina Mishura, José Cura, Marco Berti o Carlos Álvarez, entre molts d'altres. Aquesta activitat vindrà enriquida també a partir d'aquest any amb les noves responsabilitats que li suposaran el fet que l'Orquestra Simfònica

Julià Carbonell de les Terres de Lleida serà l'orquestra titular del nou Teatre de l'Òpera - La Llotja de Lleida des del moment de la seva inauguració aquest mateix mes de gener en la que dirigirà *Il Trovatore* de G.Verdi.

EL CD: **Tuttifäntchen, un conte de Nadal**

TUTTIFÄNTCHEN, UN CONTE DE NADAL

Compositor: **Paul Hindemith**

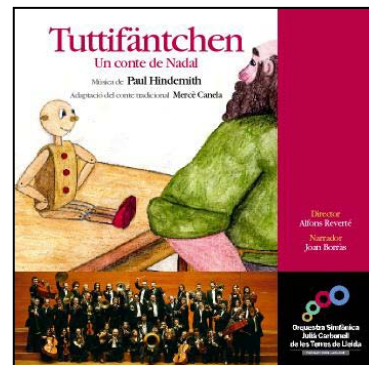
Narrador: **Joan Borràs**

Adaptació del text: **Mercè Canela**

Intèrprets: **Orquestra Simfònica Julià Carbonell**

Director: **Alfons Reverté**

Il·lustrador: **Josep Carreras**

Tuttifäntchen, un conte de Nadal és una conte musicat per Paul Hindemith. El conte explica la història d'un titellaire molt destre que un dia veu amb els seus propis ulls com una de les seves creacions cobra vida. Aquest fet tan màgic alegra molt a Tuttifan, el titellaire, que decideix adoptar aquell titella com si fos un membre més de la família; així que li posa per nom Tuttifäntchen, que vol dir Tuttifan petit. La filla de Tuttifan, la petita Trudel, queda encisada amb el titella i li demana al seu pare que la hi regali. Però Tuttifäntchen és un titella realment especial. Ell és màgic i a més a més sap fer encanteris; per altra banda, com que ha nascut d'un arbre i, de fet, no és una persona, resulta que Tuttifäntchen no té cor. Per aquesta raó comença a fer algunes coses que trasbalsen la vida tranquil·la del poble. La història prepara molts moments d'emoció per a tots aquells qui l'escoltin; la música de Paul Hindemith acompanya il·lustrant i descrivint musicalment els diferents climes i moments del conte. Sens dubte, *Tuttifäntchen, un conte de Nadal*, és un bon conte per escoltar durant aquesta època de l'any, doncs és una història que fa volar la imaginació tan de petits com grans.

▪ Qui és el compositor?

- ✓ Paul Hindemith va néixer a Alemanya el 1895 i va morir el 1963. Va ser un conegut compositor, músic, director i musicòleg alemany. Donada l'oposició paterna envers les seves ambicions musicals va marxar de casa a l'edat d'onze anys per dedicar-se a estudiar allò que l'apassionava. Als vint anys ja era director adjunt de l'Òpera de Fráncfort i un compositor reconegut dins els cercles de l'avantguarda musical. Com a organitzador del Festival de Donaueschingen va poder programar obres de compositors contemporanis com Anton Webern i Arnold Schönberg, contribuint a difondre la música més actual d'aquell moment. Va ser també professor de composició al Conservatori Superior de Música de Berlín; tampoc va deixar mai l'oportunitat d'interpretar amb el violí o, sobretot, la viola, el seu instrument preferit; va fer nombroses gires per tot Europa i se'l considerava un gran virtuós de la viola.

Amb l'arribada dels nazis al poder, les coses es van complicar per Paul Hindemith perquè la seva música no era grata als governants, però també perquè tenia part de la família de procedència jueva. Així que va haver de marxar expatriat a Suïssa, primer, i després a Estats Units on va seguir la seva tasca com a docent i musicòleg.

Paul Hindemith és considerat un compositor important del segle XX, amb influències de la música romàntica (Brahms o Max Reger) però que ben aviat va passar a una etapa expressionista per acabar trobant un estil propi que és difícil de classificar per l'eclecticisme que trobem en les seves obres.

Paul Hindemith va compondre *Tuttifantchen, un conte de Nadal*, l'any 1922.

- **Va de Nadal...**

- ✓ **D'on ve el Nadal i què vol dir?**

Molt probablement ja ho sabràs, però el Nadal és una festa tradicional d'origen cristià que es celebra a molts països d'arreu del món, quan arriba el 25 de desembre. La paraula "Nadal" deriva del llatí *natalis*, adjectiu que significa "relatiu al naixement", derivat del verb *nasci*, (néixer). I és que el Nadal és una festa cristiana que el dia 25 de desembre celebra el naixement d'un petit infant que va marcar la història de la humanitat, Jesús de Natzaret. En realitat, però, i degut a un error en el calendari romà, la data del naixement de Jesús no és exacte.

- ✓ **Abans de celebrar el Nadal què es celebrava?**

Abans que nasqués Jesús de Natzaret i molt abans que existís el cristianisme, moltes cultures ja feien celebracions per aquestes mateixes dates. El 21-22 de desembre és el solstici d'hivern, el moment de l'any en què hi ha més hores de fosc que de llum; però a partir d'aquest moment els dies comencen a fer-se de nou més llargs. Moltes cultures celebraven aquest triomf de la llum sobre les tenebres amb rituals de foc, perquè el foc simbolitzava la llum i el dia.

Més tard, el cristianisme va adaptar aquests rituals i els va fer coincidir aquestes dates per celebrar el naixement de Jesús, aprofitant la simbologia del triomf de la llum (el bé), sobre la fosc, (el mal). Moltes de les antigues tradicions es van conservar però ara enteses des d'una perspectiva cristiana.

- ✓ **Diferents tradicions**

Tanmateix, si bé molt països coincideixen en celebrar per aquestes dates el naixement de Jesús, ho fan de maneres molt i molt diverses. *Tuttifantchen*, un conte de Nadal, és un conte que s'emmarca dins les tradicions nadalenques dels països del nord, així que us en farem cinc cèntims:

Les tradicions dels països nòrdics:

En molts països, sobretot els nòrdics, per les festes nadalenques, les famílies decoren les seves llars amb la presència d'un arbre de Nadal, un avet. Aquesta tradició té a veure amb unes antigues festes paganes en què els habitants d'aquests països consideraven l'avet com un arbre majestuós i màgic; a més a més, per ells simbolitza també la vida i el naixement, perquè durant els gèlids mesos d'hivern és un arbre que conserva la fulla i sobresurt enmig dels paisatges blanquinosos.

També prové dels països escandinaus la tradició del Pare Noel, altrament conegut com Santa Claus, que la nit de Nadal deixa regals sota aquest arbre que decoren totes les famílies. Aquesta tradició ve de Sant Nicolau (*Sinter Klass*), un bon home entregat a ajudar a la canalla que el dia del seu sant, el 6 de desembre, feia regals als més petits. Amb el temps es va anar desplaçant aquesta data fins a fer-la coincidir amb el dia de Nadal. La idea que Santa Claus viu al Pol Nord és una tradició més recent que un americà es va inventar en motiu d'una campanya publicitària; de fet, la tradició holandesa diu que Santa Nicolau viu a Espanya.

Les nostres tradicions

Però en canvi, aquí Catalunya no ha estat fins aquests darrers anys que s'ha imposat aquesta moda nadalenca del Sant Nicolau i fins i tot de l'arbre de Nadal. Tradicionalment aquí Catalunya se celebra el tió i els Reis Mags.

EL TIÓ:

Abans que es celebrés el Nadal com a tal, el tió no era, en principi, altra cosa que el tronc que cremava a la llar, al foc a terra. Un tronc que, al cremar, donava béns tan preciosos com l'escalfor i la llum, tan apreciats en aquesta època de l'any en què hi ha moltes més hores de fosc que de llum, i en què cal resguardar-se del fred d'alguna manera.

Amb el temps, el tió a més de ser el tronc que crema es convertí en un tronc que de forma simbòlica ofería presents als membres de la família la nit de Nadal: llaminadures, neules, torrons,... Era una manera de celebrar l'arribada del naixement de Jesús, entenent que amb ell arriba tota la bonança.

La tradició es va anar transformant a poc a poc, fins a convertir-se en el que és ara: el tió és un tronc màgic que cal alimentar uns dies abans de Nadal, per tal que la Nit de Nadal o el mateix dia de Nadal cagui presents a tots els de la família. Tradicionalment el tió cagava els aliments necessaris per a celebrar el Nadal: torrons, neules, vi,... Actualment, l'envergadura dels regals ha augmentat i el tió porta tot tipus de regals. Per a fer-lo cagar, el ritual segueix sent el mateix, a cops de bastó es pica el tió mentre es canta una cançó; quan la cançó s'acaba, s'aixeca la manta que cobreix el tió i apareixen els presents tan esperats.

ELS REIS MAGS:

Aquí a casa nostra, els qui porten els millors regals són els Tres Reis Mags d'Orient. Si bé el Tió pot fer un petit avançament dels presents necessaris per passar les festes, el moment més esperat, sobretot pels més petits, és la nit de Reis. Aquesta tradició sí que neix amb el cristianisme i reproduïx la festa de l'Epifania, és a dir, el moment en què tres savis d'Orient s'acostaren per retre homenatge a Jesús

infant, oferint-li com a regals, or, encens i mirra. Aquest fet que es recull en l'evangeli és el que ha promogut la tradició de celebrar el dia de Reis, dia en què els nens i nenes reben els presents que han demanat a través d'unes cartes als tres Reis Mags.

▪ **Sabies que...**

- ✓ Sabies que la història de *Tuttifäntchen, un conte de Nadal*, s'assembla molt a una altra història? Segurament et sonarà: Pinotxo. En aquest conte de Carlo Collodi, Pinotxo és també un tros de fusta que un titellaire ha de convertir en titella. Però una fada el converteix en nen de veritat i fa que el tros de fusta prengui vida. L'autor de *Pinocchio* s'inspirà en les tradicions nòrdiques que consideren als avets uns arbres màgics que poden arribar a cobrar vida.

- ✓ **L'ENDEVINALLA sobre el conte:**

Té llum pròpia,
i es deixa veure de nits
si no hi ha boira.

Sabies dir quina nadala tradicional sona en l'última pista del cd *Tuttifäntchen, un conte de Nadal*?